

Global Entrepreneurship Monitor 2002

Niels Bosma

Zoetermeer, 14 november 2002

Dit onderzoek maakt deel uit van het programmaonderzoek MKB en Ondernemerschap, dat wordt gefinancierd door het Ministerie van Economische Zaken.

Voor alle informatie over MKB en Ondernemerschap: www.eim.nl/mkb-en-ondernemerschap/.

De verantwoordelijkheid voor de inhoud berust bij EIM. Het gebruik van cijfers en/of teksten als toelichting of ondersteuning in artikelen, scripties en boeken is toegestaan mits de bron duidelijk wordt vermeld. Vermenigvuldigen en/of openbaarmaking in welke vorm ook, alsmede opslag in een retrieval system, is uitsluitend toegestaan na schriftelijke toestemming van EIM. EIM aanvaardt geen aansprakelijkheid voor drukfouten en/of andere onvolkomenheden.

The responsibility for the contents of this report lies with EIM. Quoting of numbers and/or text as an explanation or support in papers, essays and books is permitted only when the source is clearly mentioned. No part of this publication may be copied and/or published in any form or by any means, or stored in a retrieval system, without the prior written permission of EIM. EIM does not accept responsibility for printing errors and/or other imperfections.

1 Ondernemerschap wereldwijd in de verdrinking

Uit een internationale studie naar ondernemerschap in 37 landen komt naar voren dat het aantal mensen dat de oprichting van een bedrijf voorbereidt of sinds kort een eigen bedrijf heeft, sterk gedaald is in het afgelopen jaar. De economische groeivertraging is de belangrijkste oorzaak van deze wereldwijde achteruitgang van ondernemerschap. De relatieve verschillen tussen de landen in de mate van ondernemendheid blijven voor het grootste gedeelte gehandhaafd. Vergeleken met vorig jaar komt de internationale positie van Nederland iets beter uit de bus. Deze bevindingen zijn te lezen in de Global Entrepreneurship Monitor 2002, die op 13 november 2002 in New York gepresenteerd werd. De Monitor is te lezen op www.gemconsortium.org.

De Global Entrepreneurship Monitor: internationale vergelijking van ondernemerschap

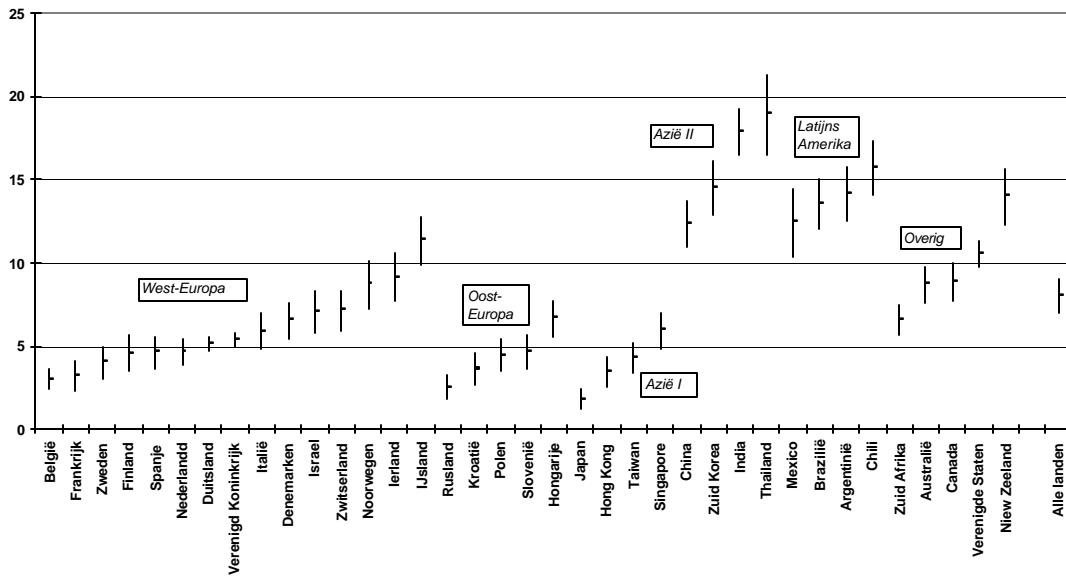
De Global Entrepreneurship Monitor (GEM) geeft jaarlijks een vergelijking van de ondernemersdynamiek én de institutionele voorwaarden voor ondernemerschap voor vele landen. Ondernemerschap is een fundamentele kracht achter economische groei. Echter, tot voor kort ontbrak het aan kennis voor onderzoekers en beleidsmakers om ondernemerschap internationaal te vergelijken, wegens gebrek aan internationaal vergelijkbare data. GEM komt hieraan tegemoet. In alle 37 deelnemende landen zijn in het afgelopen jaar gestandaardiseerde enquêtes onder de beroepsbevolking gehouden om nieuwe informatie te verzamelen over het niveau van ondernemersactiviteiten. De landen omvatten 60% van de totale wereldbevolking. Gebaseerd op de uitkomsten van dit jaar waren in 2002 over de hele wereld meer dan 450 miljoen mensen bezig met ondernemerschap.

Bezig zijn met ondernemerschap houdt in dat men, alleen of met anderen, momenteel betrokken is bij activiteiten om een eigen bedrijf op te zetten, dan wel dat men eigenaar is van een jong bedrijf. De index voor de mate van ondernemerschap per land wordt gelijkgesteld aan het percentage van deze mensen ten opzichte van de bevolking tussen 18 en 64 jaar.

Mate van ondernemerschap wereldwijd gedaald

In 2002 werden (potentiële) ondernemers geconfronteerd met een sterke conjunctuurvertraging. Slechtere marktkansen gaan gepaard met een vermindering in het aantal starters. Dat blijkt ook uit dit onderzoek: voor de 28 landen die zowel in 2001 als 2002 in GEM participeerden is de index voor de mate van ondernemerschap gedaald van gemiddeld 9.9 in 2001 naar 7.6 in 2002, een relatieve daling van 23 procent. Deze index is gebaseerd op het aantal mensen dat momenteel óf bezig is met het opzetten van een eigen onderneming, óf sinds minder dan 42 maanden een eigen bedrijf heeft. De mate waarin particulieren investeren in de start van nieuwe bedrijven daalde met 13 procent. In figuur 1 wordt de mate van ondernemerschap in 2002 voor verschillende groepen landen (wereldregio's) gepresenteerd.

figuur 1 Mate van ondernemerschap in 2002, gegroepeerd per wereldgebied

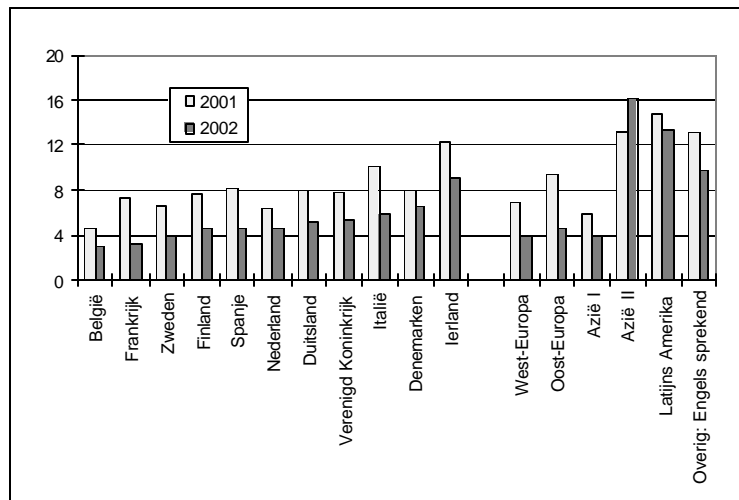

Bron: GEM, 2002. De verticale strepen geven de onzekerheidsmarges weer.

Daling in Nederland kleiner dan in de Europese Unie

In Nederland daalde de index voor de mate van ondernemerschap van 6.4 naar 4.6, een daling van 29 procent. Deze daling is minder sterk dan de daling in de tien overige EU-landen die in deze monitor opgenomen zijn (gemiddeld 37 procent). Het aantal mensen dat betrokken is bij activiteiten om (alleen of met anderen) een eigen bedrijf op te richten bleek in Nederland opmerkelijk stabiel. Echter, het aantal ondernemers in nieuwe bedrijven is sterk achteruitgegaan. Dit duidt, behalve op een reeds eerder geconstateerde daling van het aantal feitelijke starters, ook op een stagnerend startproces; mensen die momenteel bezig zijn met het opzetten van een onderneming hadden in een meer voorspoedige conjunctuur hun bedrijf eerder van de grond gekregen. Ook lijkt het waarschijnlijk dat meer jonge bedrijven hun activiteiten stopzetten.

figuur 2 Ontwikkeling ondernemerschap 2001-2002 voor 11 landen in de EU en de wereldgebieden

Bron: GEM, 2002.

De rangschikking van landen naar de mate van ondernemerschap blijkt tamelijk stabiel. Het blijkt voor een land moeilijk om de internationale positie qua ondernemerschap snel te verbeteren. Dit duidt op een grote invloed van cultuur en nationale instituties. Voor Nederland is in het afgelopen jaar de relatieve positie enigszins verbeterd. Nederland bevindt zich echter nog steeds in de onderste helft van de deelnemende landen (zie tabel 1). Met name is de mate van ondernemerschap in Nederland beduidend lager dan in Engelssprekende landen als Nieuw-Zeeland, Australië, Canada en de Verenigde Staten.

Ondernemerschap: een kans of geen andere mogelijkheid?

Het aantal mensen dat vanwege gebrek aan alternatieven een bedrijf begint verschilt sterk per internationale regio. In Nederland (en in de rest van West-Europa) komt dit nauwelijks voor, maar in ontwikkelingslanden des te meer. Wereldwijd kan van 37 procent gezegd worden dat men onderneemt wegens gebrek aan andere mogelijkheden. Voor Nederland ligt dit percentage op 7. Wanneer alleen de ondernemers geteld worden die vanuit positieve overwegingen een bedrijf (willen) beginnen, dan klimt Nederland in tabel 1 naar de 21ste plaats.

tabel 1 Index voor de mate van ondernemerschap, 2002.

1	Thailand	18.9	20	Denemarken	6.5
2	India	17.9	21	Singapore	5.9
3	Chili	15.7	22	Italië	5.9
4	Zuid-Korea	14.5	23	Verenigd Koninkrijk	5.4
5	Argentinië	14.2	24	Duitsland	5.2
6	Nieuw-Zeeland	14.0	25	Slovenië	4.6
7	Brazilië	13.5	26	Nederland	4.6
8	Mexico	12.4	27	Spanje	4.6
9	China	12.3	28	Finland	4.6
10	IJsland	11.3	29	Polen	4.4
11	Verenigde Staten	10.5	30	Taiwan	4.3
12	Ierland	9.1	31	Zweden	4.0
13	Canada	8.8	32	Kroatië	3.6
14	Noorwegen	8.7	33	Hongkong	3.4
15	Australië	8.7	34	Frankrijk	3.2
16	Zwitserland	7.1	35	België	3.0
17	Israël	7.1	36	Rusland	2.5
18	Hongarije	6.6	37	Japan	1.8
19	Zuid-Afrika	6.5			

Bron: GEM, 2002.

Ondernemerschap en innovatie

Een belangrijke factor is het bewerkstelligen van innovatie. Negen procent van de in Nederland ondervraagde starters en nieuwe ondernemers geeft aan enige mate van innovatieve activiteiten te (willen) ontplooiën¹. Dit is lager dan het Europese gemiddelde l-

¹ De gehanteerde definitie van innovatieve activiteiten is gericht op de creatie van nieuwe markten. Er is een index samengesteld op basis van drie items: afwezigheid van concurrentie, geringe bekendheid met het product onder potentiële klanten en gebruik van nieuwe technologieën.

de, zie tabel 2. Hiernaast worden uit deze groep ondernemers die zich richten op de creatie van nieuwe markten ook de zogenaamde 'high potentials' geïdentificeerd, die een wezenlijke bijdrage kunnen leveren aan de economie¹. Een klein gedeelte (7%) van de wereldwijd ondervraagde ondernemers kan als high potential worden aangeduid. Voor Nederland ligt dit percentage op slechts vier.

tabel 2 Internationale vergelijking van innovatief ondernemerschap bij startende ondernemers, voor EU-landen en wereldgebieden.

	<i>index voor mate van ondernemerschap</i>	<i>index voor mate van nieuwe marktcreatie</i>	<i>percentage nieuwe marktcreatie</i>
België	3.0	0.5	15
Frankrijk	3.2	0.4	11
Zweden	4.0	0.5	13
Finland	4.6	0.4	9
Spanje	4.6	0.1	2
Nederland	4.6	0.4	9
Duitsland	5.2	0.7	13
Verenigd Koninkrijk	5.4	0.7	13
Italië	5.9	1.8	31
Denemarken	6.5	1.1	17
Ierland	9.1	0.7	8
West-Europa	6.0	0.8	14
Oost-Europa	4.4	0.4	8
Azië I (zie figuur 1)	3.9	0.7	19
Azië II (zie figuur 1)	15.9	2.3	14
Latijns Amerika	13.9	1.3	10
Overig: Engelssprekend	9.7	1.4	14
Wereldwijd	8.0	1.0	13

Bron: GEM, 2002.

Ondernemersklimaat

Ten behoeve van dit onderzoek hebben in totaal duizend experts op het gebied van ondernemerschap hun mening over het ondernemingsklimaat in hun eigen land gegeven. Over het geheel genomen kwamen zowel veel sterke als zwakke punten naar voren op de themavelden 'houding ten aanzien van ondernemerschap' en 'algemeen overheidsbeleid'. In Nederland zijn, volgens de geïnterviewde experts, de sterke punten het algemene overheidsbeleid, de beschikbaarheid van financiële middelen en de kwaliteit van de fysieke infrastructuur. De houding ten aanzien van falen en het nemen van risico's, de aandacht voor ondernemerschap in het onderwijs en de kennistransfer naar startende ondernemingen dienen volgens de geïnterviewde Nederlandse experts verbeterd te worden.

¹ High potentials verwachten, naast de creatie van nieuwe markten, meer dan 20 arbeidsplaatsen te creëren en aan export te doen.

Meer informatie in EIM-rapport

Eind november publiceert EIM een rapport, getiteld 'Entrepreneurship Under Pressure', over de Global Entrepreneurship Monitor vanuit Nederlands perspectief. Naast een uitgebreide internationale vergelijking van de mate van ondernemerschap behandelt dit rapport de kenmerken van de Nederlanders die bezig zijn als starter of nieuwe ondernemer en geeft het een korte beschrijving van de sterke en zwakke punten van het ondernemersklimaat in Nederland. De mondiale Global Entrepreneurship Monitor 2002 is beschikbaar via <http://www.emkf.org/> en <http://www.gemconsortium.org/>.